

TURVAPAIKKA HAKEVAT JA PAPERITTOMAT LAPSET SEKÄ S2/R2 -OPETUS VARHAISKASVATUKSESSA

Niina Junttila
Charlotta Rehn
Kati Costiander
Tarja Kahiluoto
Kirsi Alila



© Opetushallitus

Raportit ja selvitykset 2020:24

ISBN 978-952-13-6713-7 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ5
1 KYSELYYN VASTANNEET KUNNAT JA KAUPUNGIT6
2 TURVAPAIKANHAKIJAT VARHAISKASVATUKSESSA7
2.1 Järjestetäänkö kunnassa varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille?	7
2.2 Miten kunta järjestää varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille?	8
3 PAPERITTOMAT LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA	11
4 KUNNAN VARHAISKASVATUKSESSA JÄRJESTÄMÄ S2-OPETUS	12
4.1 Järjestetäänkö kunnassa S2-opetusta varhaiskasvatuksessa?	12
4.2 Miten kunta järjestää S2-opetusta varhaiskasvatuksessa?	13
4.3 S2-opetusta tarvitsevien lasten määrät ja opetuksen tarve	15
5 KUNNAN VARHAISKASVATUKSESSA JÄRJESTÄMÄ R2-OPETUS	16
5.1 Järjestetäänkö kunnassa R2-opetusta varhaiskasvatuksessa?	16
5.2 Miten kunta järjestää R2-opetusta varhaiskasvatuksessa?	16
5.3 R2-opetusta tarvitsevien lasten määrät ja opetuksen tarve	17
6 VASTAAJIEN MUITA HUOMIOITA	19
LIITE	20

TIIVISTELMÄ

Tausta ja tavoitteet: Kyselyn tarkoituksena oli selvittää pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjausten mukaisesti, 1) miten paperittomien ja turvapaikkaa hakevien lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu sekä 2) miten suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2/R2) -opetus toteutetaan ja mitä tarpeita siihen liittyy. Opetushallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttivat alkuvuonna 2020 Manner-Suomen kunnille yllä mainittujen asioiden taustatietoja kartoittavan kyselyn.

Aineisto: Kysely toteutettiin sekä suomen- että ruotsinkielisenä, ja siihen vastasi yhteensä 157 kuntaa. Kunnat jaettiin väestömääränsä perusteella pieniin (< 10 000 asukasta), keskisuuriin (10 001–49 999 asukasta) ja suuriin kuntiin (> 50 000 asukasta). Suomi ja ruotsi toisena kielenä -opetukseen liittyvien tulosten tarkastelussa aineisto jaettiin kaksikielisiin ja suomenkielisiin kuntiin.

Tulokset: Kaikista vastanneista kunnista 15 prosenttia (pienistä kunnista 8 %, keskisuurista 23 % ja suurista 40 %) järjesti varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille. Lisäksi 11 prosenttia kunnista (pienistä kunnista 4 %, keskisuurista 13 % ja suurista 47 %) järjesti turvapaikkaa hakeville lapsille varhaiskasvatusta siinä tapauksessa, että sitä toteutetaan lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Pienistä kunnista 88 prosenttia, keskisuurista 66 prosenttia ja suurista seitsemän prosenttia ilmoitti, ettei toimintaa järjestetä, koska kunnassa ei ole turvapaikkaa hakevia lapsia. Kaikista vastanneista kunnista 74 prosenttia ei siis järjestänyt turvapaikkaa hakeville lapsille varhaiskasvatusta edes osana lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteitä.

Kaksi pientä ja kaksi keskisuurta kuntaa eli 2,5 prosenttia vastanneista ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatusta myös paperittomille lapsille. Suurissa kunnissa varhaiskasvatusta näille lapsille ilmoitettiin järjestettävän vain siinä tapauksessa, että toiminta oli osa lastensuojelun avohuollon tukitoimea. Tässä tapauksessa toimintaa ilmoitti järjestävänsä neljä suurta ja keskisuurta sekä kaksi pientä kuntaa eli yhteensä kuusi prosenttia kaikista vastanneista kunnista.

Kaikista vastanneista kunnista 57 prosenttia (kaksikielisistä kunnista 71 % ja suomenkielisistä kunnista 55 %) ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatuksessa S2-opetusta. Opetusta järjestettiin pääasiallisesti joko yksittäisille lapsille tai pienryhmille. Kaksikielisten kuntien vastaajista 42 prosenttia ja suomenkielisten kuntien vastaajista 19 prosenttia ilmoitti, että kunnassa olisi tarvetta järjestää varhaiskasvatuksessa nykyistä enemmän S2-opetusta. Kaksikielisten kuntien vastaajista 38 prosenttia ja suomenkielisten kuntien vastaajista 55 prosenttia ei nähnyt tarvetta nykyistä laajemmalle S2-opetukselle.

Kaikista vastanneista kunnista vajaa kuusi prosenttia (kaksikielisistä kunnista 33 % ja suomenkielisistä kunnista 0,8 %) ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatuksessa R2-opetusta. Kaksikielisten kuntien vastaajista 25 prosenttia ja suomenkielisten kuntien vastaajista nolla prosenttia ilmoitti, että kunnassa olisi tarvetta järjestää varhaiskasvatuksessa nykyistä enemmän R2-opetusta.

1 KYSELYYN VASTANNEET KUNNAT JA KAUPUNGIT

Kysely toteutettiin sekä suomen- että ruotsinkielisenä, ja siihen vastasi yhteensä 157 kuntaa. Kunnat jaettiin väestömääränsä perusteella pieniin (< 10 000 asukasta), keskiuuriin (10 001–49 999 asukasta) ja suuriin kuntiin (> 50 000 asukasta). Suomi ja ruotsi toisena kielellä -opetukseen liittyvien tulosten tarkastelussa aineisto jaettiin kaksikielisiin ja suomenkielisiin kuntiin.

Kyselyn määräajan päätyminen sijoittui koronarajoitusten ajankohtaan, ja siksi vastamattomia kuntia ei kyseisenä ajankohtana enää aktiivisesti pyydetty vastaamaan. Vastausmäärää voidaan kuitenkin pitää edustavana, koska siinä on mukana sekä erikokoisia kuntia, kaikki Suomen väestömäärältään suurimmat kunnat että kahta poikkeusta lukuun ottamatta Suomen kymmenen suurinta kaksikielistä kuntaa. Vastanneet kunnat ja kaupungit väestömäärältään luokiteltuina ovat:

Pienet kunnat ja kaupungit (n = 94): Asikkala, Askola, Enonkoski, Enontekiö, Eurajoki, Evijärvi, Haapavesi, Hanko, Hankasalmi, Harjavalta, Hartola, Heinävesi, Hyrynsalmi, Inari, Inkoo, Karstula, Kaskinen, Kauniainen, Kaustinen, Keitele, Keminmaa, Keuruu, Kemiönsaari, Kokemäki, Konnevesi, Koski TL, Kruunupyö, Kuhmo, Kuortane, Kyyjärvi, Kärkölä, Kärämäki, Lapinjärvi, Lapinlahti, Lappajärvi, Leppävirta, Liminka, Loppi, Luoto, Maalahti, Marttila, Masku, Miehikkälä, Muhos, Multia, Mustasaari, Mänttä-Vilppula, Nousiainen, Nurmes, Närpiö, Outokumpu, Paltamo, Pello, Petäjävesi, Pielavesi, Pihtipudas, Pomarkku, Posio, Puolanka, Puumala, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Rautjärvi, Reisjärvi, Ruokolahti, Ruovesi, Rusko, Saarijärvi, Savitaipale, Savukoski, Sievi, Sulkava, Suomussalmi, Suonenjoki, Säskylä, Taipalsaari, Tammela, Tervo, Tervola, Toivakka, Tuusniemi, Tyrnävä, Urjala, Utajärvi, Uurainen, Uusikaarlepyy, Vaala, Vesilahti, Viitasaari, Virolahti, Virrat, Vöyri, Ypäjä, Ähtäri.

Keskisuuret kunnat ja kaupungit (n = 48): Akaa, Alavus, Eura, Forssa, Heinola, Hollola, Huitinen, Hyvinkää, Iisalmi, Imatra, Janakkala, Jämijärvi, Järvenpää, Kaarina, Kalajoki, Kauhajokki, Kauhava, Kemi, Kempele, Kirkkonummi, Kitee, Kokkola, Kristiinankaupunki, Kurikka, Laukaa, Lempäälä, Liminka, Lohja, Loviisa, Muurame, Mäntsälä, Naantali, Nivala, Orimattila, Paimio, Pietarsaari, Raisio, Rantasalmi, Salo, Savonlinna, Siilinjärvi, Tornio, Ulvila, Uusikaupunki, Valkeakoski, Varkaus, Ylivieska, Ylöjärvi.

Suuret kunnat ja kaupungit (n = 15): Espoo, Helsinki, Jyväskylä, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Mikkeli, Oulu, Pori, Rovaniemi, Tampere, Turku, Vaasa, Vantaa.

2 TURVAPAIKANHAKIJAT VARHAISKASVATUKSESSA

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan ulkomaalaista, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Käsitteellä paperiton tarkoitetaan henkilöitä, jotka elävät Suomessa vailla laillista oleskeluoikeutta. Paperittoman oleskelu ei ole virallisesti viranomaisten tiedossa tai sallimaa, ja paperittomaan maassa oleskeluun voi päätyä esimerkiksi kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen jälkeen, kun viisumi tai oleskelulupa on umpeutunut tai kun henkilö ei ole lainkaan hakenut oleskelulupaa. Pelkkä passin tai muun henkilöllisyystodistuksen puuttuminen ei tee ihmisestä paperitonta.

2.1 Järjestetäänkö kunnassa varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille?

Taulukossa 1 esitetään prosenttiosuudet varhaiskasvatuksen järjestämisestä turvapaikkaa hakeville lapsille sekä kuntien koon että kaikkien kyselyyn vastanneiden kuntien osalta. Kaikista kyselyyn vastanneista kunnista yhteensä 15 prosenttia järjesti turvapaikkaa hakeville lapsille varhaiskasvatusta. Pienistä kunnista kahdeksan prosenttia, keskisuurista kunnista 23 prosenttia ja suurista kunnista 40 prosenttia järjesti varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille. Pienissä kunnissa toiminnan piirissä olevia lapsia oli 1–8, keskisuurissa 1–20 ja suurissa 3–26.

Lisäksi kaikista vastanneista kunnista 11 prosenttia eli pienistä kunnista neljä prosenttia, keskisuurista kunnista 13 prosenttia ja suurista kunnista 47 prosenttia järjesti turvapaikkaa hakeville lapsille varhaiskasvatusta siinä tapauksessa, että sitä toteutetaan lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Pienissä kunnissa tämänkaltaisen lastensuojelun toimenpiteenä järjestettävän varhaiskasvatustoiminnan piirissä lapsia oli yksi (kahdessa kunnassa), keskisuurissa yksi (kolmessa kunnassa) ja kaksi (kahdessa kunnassa). Suurissa kunnissa toiminnan piirissä oli 1–15 lasta.

TAULUKKO 1. PROSENTTIOSUUEDET (JA KUNTAKOHTAISESTI TOIMINNAN PIIRISSÄ OLEVAT LAPSET) VARHAISKASVATUSTA TURVAPAIKANHAKIJALAPSILLE JÄRJESTÄVISTÄ KUNNISTA

	Pienet kunnat	Keskisuuret kunnat	Suuret kunnat	Kaikki kunnat
Järjestetään varhaiskasvatusta	8 % (1–8)	23 % (1–20)	40 % (3–26)	15 %
Järjestetään vain, jos se toteutetaan lastensuojelun tukitoimena	4 % (1)	13 % (1)	47 % (2)	11 %

Syy sille, ettei kunnassa järjestetty varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille, oli yleisimmin se, ettei kunnassa ollut turvapaikkaa hakevia. Muina syinä varhaiskasvatuksen järjestämättömyydelle oli kunnassa asiasta tehty linjaus ja se, että turvapaikanhakuprosessin alkuvaiheessa lasten katsottiin olevan parempi olla vanhempiensa kanssa. Lisäksi yksi keskisuuri kunta ilmoitti järjestämättömyyden syyksi valtakunnallisen (2015–2016) linjauksen.

Niistä kunnista, joissa varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille ei tällä hetkellä järjestetty, 18 prosenttia pienistä, 17 prosenttia keskisuurista ja seitsemän prosenttia suurista ilmoitti aikovansa järjestää sitä tulevaisuudessa. Muissa kunnissa asiaa ei joko ollut vielä linjattu tai sitä ei vastaajan mukaan aiottu tulevaisuudessakaan järjestää.

2.2 Miten kunta järjestää varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille?

Kunnilta, jotka ilmoittivat järjestävänsä varhaiskasvatusta myös turvapaikkaa hakeville lapsille, kysyttiin vielä tarkempia tietoja siitä, missä ja kuinka laajasti he toimintaa järjestävät. Lisäksi selvitettiin, onko kunnalla käytössään mahdollisia erillisjärjestelyitä, joilla tarpeen tullen tuetaan turvapaikkaa hakevien lasten kehitystä ja oppimista.

Turvapaikkaa hakeville lapsille varhaiskasvatusta järjestettiin joko päiväkodissa, perhepäivähoidossa, avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa tai koulun esiopetuksen ja/tai iltapäivätoiminnan yhteydessä. Kuntien koon mukaiset prosenttiosuudet (ja frekvenssit) eri paikoissa järjestettävälle varhaiskasvatukselle on esitetty taulukossa 2

TAULUKKO 2. MISSÄ KUNTA JÄRJESTÄÄ VARHAISKASVATUSTA TURVAPAIKKAA HAKEVILLE LAPSILLE?

	Pienet kunnat (n = 11)	Keskisuuret kunnat (n = 17)	Suuret kunnat (n = 13)	Kaikki kunnat (n = 41)
Päiväkodissa	100 % (11)	94 % (16)	92 % (12)	95 % (39)
Perhepäivähoidossa	18 % (2)	6 % (1)	-	7 % (3)
Avoimessa varhaiskasvatuksessa	100 % (11)	6 % (1)	46 % (6)	44 % (18)
Vastaanottokeskuksessa	-	-	-	-
Muulla*	-	18 % (3)	-	7 % (3)

* Koulun yhteydessä esiopetusta / Paikka harkitaan tarpeen mukaan / På skolan i samband med förskolans eftermiddagsvård.

Huom. Sama kunta voi järjestää toimintaa useammassa eri paikassa.

Varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille järjestäviltä kunnilta (n = 41) pyydettiin myös arviota siitä, kuinka laajasti he toimintaa eri-ikäisille lapsille järjestävät. Kolmella vastaajalla ei ollut asiasta tietoa, muiden vastaajien arviot on esitetty taulukossa 3.

TAULUKKO 3. KUINKA LAAJASTI VARHAISKASVATUSTA ON JÄRJESTETTY TURVAPAIKKAA HAKEVILLE LAPSILLE?

	Pienet kunnat (n = 11)	Keskisuuret kunnat (n = 17)	Suuret kunnat (n = 13)
< 20 h / 0–2-vuotiaille	27 %	12 %	8 %
≥ 20 h / 0–2-vuotiaille	36 %	36 %	30 %
< 20 h / 3–5-vuotiaille	36 %	24 %	22 %
≥ 20 h / 3–5-vuotiaille	55 %	59 %	63 %
< 20 h esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena	36 %	24 %	22 %
≥ 20 h esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena	9 %	24 %	15 %

Kunnista, jotka järjestivät varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille, 50 prosenttia pienistä, 76 prosenttia keskisuurista ja 92 prosenttia suurista ilmoitti järjestävänsä lapsille tarvittaessa erillisjärjestelyitä heidän kehityksensä ja oppimisensa tueksi varhaiskasvatuksessa. Kuntien tarjoamat tukitoimet on kuvattu alla.

Pienet kunnat:

- Varhaiserityisopettajan palvelut ovat saatavilla, tulkkipalvelut ostetaan ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja palkataan pakolaislapsille.
- Normaali varhaiskasvatustoiminta päiväkodissa tai perhepäivähoidossa ja tarvittaessa lisäksi toimittu kolmiportaisen tuen mallin mukaan, kuten muidenkin lasten kanssa. Saa-neet tarvittaessa esim. psykologi- ja puheterapeuttipalveluita. Tulkkipalvelut.
- Om barnet är i behov av stöd så ges samma stöd som för övriga barn.
- Pedagogisia ratkaisuja yksilö- ja pienryhmätoiminnan muodossa, leikin ohjausta, varhaiserityisopettajan tukea, puhe- ja toimintaterapia.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki lapselle ja ryhmään.

Keskisuuret kunnat:

- Erityisopetusta, esimerkiksi kielen tukemiseen kiertävältä erityislastentarhanopettajalta.
- Henkilöstöä lisätty ryhmään tarvittaessa, mm. yhdessä päiväkodissa yhdessä ryhmässä on yksi hoitaja ylimääräisenä. Käytetään mm. kuvia, viittomia arjessa puheen tukena. Tutustumiskerroilla tulkki tarvittaessa mukana yhtenä puoli päivää. Työntekijöillä on mahdollisuus käyttää puhelimen kautta tulkkipalveluita reaaliajassa apuna.
- Lapsen tarvitsema yksilöllinen tuki, mikäli sellaiseen tarve on.
- Om ett asylsökande barn deltar i småbarnspedagogiken får de samma stöd som vilket annat barn som helst.
- Personlig assistent vid behov.
- S2-opetus, oppimisen tuki (erityisopettajan ja varhaiskasvatuksen perhekuraattorin palvelut).
- Sosiaali- ja terveyspalveluista vastaa Kuntayhtymä Kaksineuvoinen, varhaiskasvatus ja siellä S2-opetus, erityislastentarhanopettajan palvelut varhaiskasvatuksesta.
- Tulkki, henkilökohtainen/ryhmävastaja, kuntouttava varhaiskasvatus.
- Varhaiserityisopettajan konsultaatiopalvelut ja varhaiskasvatuksen monikulttuurisen työntekijän palvelut.

- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultoiva tuki ryhmään. Tarvittaessa erityislasten-ohjaaja ryhmään. Pienryhmätoiminta.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut ja tarvittaessa avustajan palveluita.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut, mahdollinen erityisryhmä.
- Yhtäläiset tuen muodot kuin muillekin lapsille.

Suuret kunnat:

- Kuljetuspalvelut, S2-opetusta, oman äidinkielen opetusta ja muuta lapsen tarvitsemaa tukea.
- Kunnallinen varhaiskasvatus, lastensuojelun yhteistyö, lastensuojelun tehostettu perhe-työ, varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut, lastenneuvolan kautta saatavat tukitoimet.
- Kunnassamme on käytössä varhaiskasvatuksen konsultoivan erityisopettajan palvelut.
- Lapsi saa tukitoimet tarpeiden mukaan. Tarvittaessa käytössä on kaikki ne tukitoimet, mitä varhaiskasvatuksessa on mahdollista tarjota.
- Noudatetaan samoja periaatteita kuin muidenkin lasten osalta.
- Tarvittaessa yleinen, tehostettu tai erityinen tuki ja lisäksi arvioidaan rakenteellisten tukitoimien tarve.
- Tuki järjestetään lapsen tarpeen mukaisesti, ja se voi olla varhaiskasvatuksen laaja-alaisen erityisopettajan tukea, erityisryhmäpaikka tai avustaja.
- Turvapaikkaa hakeva lapsi saa samat tukitoimet kuin muutkin lapset, ja yhteys sosiaalitoimeen on vahva.
- Vakan erityisopettajan palvelut. Tarvittaessa ryhmäkoon pienentäminen tai avustajapalvelut sekä tulkkipalvelut (huoltajille). Esiopetuksessa kuraattoripalvelut tai ainakin yhteistyö vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijän kanssa.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelu.
- Varhaiskasvatus > Veon tuki, rakenteellinen tuki (avustaja), konsultaatio työtiimille. Kaupunki > Lastensuojelu, puheterapia, lastenpsykiatria, psykologityö.
- Veon palvelut, S2-opetus, rakenteellinen tuki.

3 PAPERITTOMAT LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA

Turvapaikkaa hakevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämisen lisäksi kyselyssä selvitettiin sitä, miten ja missä laajuudessa kunta järjestää varhaiskasvatusta niin sanotuille paperittomille eli laittomasti maassa oleskeleville lapsille. Paperittoman oleskelu ei ole virallisesti viranomaisten tiedossa tai sallimaa, ja paperittomaan maassa oleskeluun voi päätyä esimerkiksi kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen jälkeen, kun viisumi tai oleskelulupa on umpeutunut tai kun henkilö ei ole lainkaan hakenut oleskelulupaa.

Taulukossa 4 esitetään prosenttiosuudet varhaiskasvatuksen järjestämisestä paperittomille lapsille sekä kuntien koon että kaikkien kyselyyn vastanneiden kuntien osalta. Pienistä kunnista kaksi prosenttia (2) ja keskisuurista kunnista neljä prosenttia (2) ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatusta myös paperittomille lapsille. Suurissa kunnissa varhaiskasvatusta näille lapsille ilmoitettiin järjestettävän vain siinä tapauksessa, että toiminta oli osa lastensuojelun avohuollon tukitoimea. Tässä tapauksessa toimintaa ilmoitti järjestävänsä suurista kunnista 27 prosenttia (4), pienistä kunnista kaksi prosenttia (2) ja keskisuurista kunnista kahdeksan prosenttia (4). Kaiken kaikkiaan toiminnan piirissä ei kuitenkaan ilmoitettu olevan tällä hetkellä yhtään lasta pienissä tai suurissa kunnissa. Ainoastaan keskisuurten kuntien osalta yksi kunta ilmoitti, että toiminnassa on 1–2 lasta.

TAULUKKO 4. PROSENTTIOSUUED (JA KUNTAKOHTAISESTI TOIMINNAN PIIRISSÄ OLEVAT LAPSET) VARHAISKASVATUSTA PAPERITTOMILLE LAPSELLE JÄRJESTÄVISTÄ KUNNISTA

	Pienet kunnat	Keskisuuret kunnat	Suuret kunnat	Kaikki kunnat
Järjestetään varhaiskasvatusta	2 % (0)	4 % (1–2)	-	2,5 %
Järjestetään vain, jos se toteutetaan lastensuojelun tukitoimena	2 % (0)	8 % (0)	27 % (0)	6 %

Syiksi sille, ettei kunta järjestä varhaiskasvatusta paperittomille lapsille, ilmoitettiin, ettei kunnissa ole paperittomia lapsia, etteivät he ole hakeneet varhaiskasvatukseen ja/tai ettei toiminta kuulu kuntien lakisääteisiin tehtäviin.

Kysymykseen siitä, aikooko kunta tulevaisuudessa järjestää varhaiskasvatusta myös paperittomille lapsille, vastasi myöntävästi 12 (1 %) pienen kunnan ja kuusi (13 %) keskisuuren kunnan edustajaa sekä yksi (7 %) suuren kunnan edustaja. Suurin osa vastaajista (82 % / 69 % / 60 %) ilmoitti, ettei kunnassa ole vielä linjattu kyseistä asiaa koskevia toimenpiteitä.

4 KUNNAN VARHAISKASVATUKSESSA JÄRJESTÄMÄ S2-OPETUS

Kyselyn toisessa osuudessa selvitettiin suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2/R2) -opetuksen toteutumista ja tarpeita. Tätä tarkoitusta varten aineisto jaettiin kaksikielisiin ja suomenkielisiin kuntiin. Kaksikielisistä kunnista vastaukset saatiin seuraavilta kunnilta (n = 24): Espoo, Hanko, Helsinki, Inkoo, Kaskinen, Kauniainen, Kemiönsaari, Kirkkonummi, Kokkola, Kristiinankaupunki, Kruunupyy, Luoto, Lohja, Loviisa, Maalahti, Mustasaari, Närpiö, Peder-
söre, Pietarsaari, Turku, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vantaa ja Vöyri. Suomenkielisten kuntien tulokset esitetään alussa listattujen 133:n kyselyyn vastanneen kunnan osalta.

4.1 Järjestetäänkö kunnassa S2-opetusta varhaiskasvatuksessa?

Kaikista vastanneista kunnista 57 prosenttia (90), kaksikielisistä kunnista 71 prosenttia (17) ja suomenkielisistä kunnista 55 prosenttia (73) ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatuksessa S2-opetusta. Tulokset on esitetty taulukossa 5. Lisäksi kolme kaksikielistä kuntaa ja 16 suomenkielistä kuntaa ilmoitti suunnittelevansa S2-opetuksen järjestämistä varhaiskasvatuksessa tulevaisuudessa. Neljässä kaksikielisessä ja 44 suomenkielisessä kunnassa asiaa ei vastaajan mukaan ollut vielä linjattu.

TAULUKKO 5. S2-OPETUSTA VARHAISKASVATUKSESSA JÄRJESTÄVIEN KUNTIEN PROSENTUAALISET MÄÄRÄT

	Kaksikieliset kunnat	Suomenkieliset kunnat	Kaikki kunnat
Järjestää nyt	71 %	55 %	57 %
Suunnittelee järjestävänsä tulevaisuudessa	1 %	12 %	12 %

Syiksi sille, ettei kunnassa järjestetty S2-opetusta, ilmoitti neljä kaksikielistä ja 44 suomenkielistä kuntaa sen, ettei kunnassa ole lapsia, jotka tarvitsisivat S2-opetusta. Lisäksi 12 suomenkielistä kuntaa ilmoitti toiminnan puuttumisen syyksi sen, ettei kunnassa ole S2-opettajia, jotka opetusta voisivat antaa. Muita syitä S2-opetuksen puuttumiselle olivat seuraavat:

- Av ekonomiska orsaker kan inte lärare anställas för tillfället.
- Tarve on juuri vasta ilmaantunut työperäisen maahanmuuton myötä.
- Lapsia on vähän ja ovat pieniä ja opivat ryhmässä, jossa avustaja lasten äidinkielen taitoinen.
- Ovat valmistavassa opetuksessa ja siltä osin myös S2-oppilaita.
- S2-opetuksen suunnitelmaa ollaan työstämässä.
- S2-opetus varhaiskasvatuksessa on osa kielitietoista varhaiskasvatusta.
- S2-opetusta tarvitsevien lasten määrä on ollut vähäinen, joskin määrä on vähitellen alkanut kasvamaan.
- Tarve hyvin satunnaista. Lapsen kielen kehitystä tuetaan varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen järjestelyjen mukaisesti huomioiden lapsen erityistarpeet.

- Varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa katsotaan kaikkien lasten tuen tarpeet ja lapsille järjestetään vasun puitteissa myös kielellisen kehitykseen tukea.

4.2 Miten kunta järjestää S2-opetusta varhaiskasvatuksessa?

Kunnilta kysyttiin myös sitä, miten he järjestävät varhaiskasvatuksessa S2-opetusta, minkä organisaation osana S2-opettajat työskentelevät ja mitä nimikkeitä heistä käytetään. S2-opetusta järjestettiin pääsääntöisesti joko yksittäisille lapsille tai pienryhmille, mutta osassa kuntia myös koko lapsiryhmän toimintana. Muina järjestämismuotoina mainittiin konsultatio, integrointi osaksi suomenkielistä lapsiryhmää, integrointi osaksi 1.–2.-luokkalaisten S2-opetusryhmää, samanaikaisopetus ja erityisopettajan tuki. Kuntaryhmittäiset vastaukset on esitetty taulukossa 6.

TAULUKKO 6. MITEN KUNNAT, JOISSA S2-OPETUSTA JÄRJESTETÄÄN, SITÄ JÄRJESTÄVÄT?

	Kaksikieliset kunnat (n = 17)	Suomenkieliset kunnat (n = 70)	Kaikki kunnat (n=90)
Yksittäiselle lapselle	70 % (12)	87 % (61)	81 %
Pienryhmätoimintana	70 % (12)	74 % (52)	91 %
Koko ryhmän toimintana	47 % (8)	36 % (25)	46 %
Muutoin	35 % (6)	9 % (6)	17 %

Huom. Toimintaa voidaan järjestää samassa kunnassa useammalla eri tavalla.

Kunnilta kysyttiin, työskenteleekö kunnan S2-henkilöstö osana päiväkodin henkilöstöä, kunnassa konsultoivana/kiertävänä henkilöstönä tai jollakin muulla tavalla. Vastaukset kuntaryhmittäin on esitetty taulukossa 7. Lisäksi kysyttiin S2-henkilöstön nimekkeitä. Vastaukset on esitetty taulukossa 5.

TAULUKKO 7. S2-OPETUSTA JÄRJESTÄVIEN KUNTIEN S2-OPETTAJIEN TYÖSKENTELYMUODOT

	Kaksikieliset kunnat (n = 17)	Suomenkieliset kunnat (n = 70)	Kaikki kunnat (n=90)
Osana päiväkodin henkilöstöä	70 % (12)	46 % (32)	49 %
Kunnassa konsultoivana/ kiertävänä erityisopettajana	53 % (9)	46 % (32)	46 %
Muutoin	18 % (3)	39 % (27)	33 %

Huom. S2-henkilökuntaa voi työskennellä samassa kunnassa useammalla eri tavalla.

Kysymyksen ”muutoin”-vastausvaihtoehdon avoimet vastaukset olivat:

- Om det behövs kan specialläraren handla personalen i hur det skall ske.
- Två ambulera personer som anstälts via projekt.
- Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa S2-opetuksesta osana perustyötään.

- Ei erillistä henkilöä.
- Ei eriytettyä henkilöstä tähän tehtävään. Lähipalveluperiaatteen mukaan S2-lapsi sijoittuu lähimpään päiväkotiin missä asuu ja siten kotoutetaan omaan taajamaan ja tulevaan esi-opetusryhmään. S2-materiaali ja erityisopettajan konsultaatio henkilöstölle.
- Ei ole nimetty S2-henkilöstöä vaan vk yksiköiden omana toimintana
- Ei tällaisella nimityksellä, mutta veot huolehtivat s2-lasten opetuksen koordinoinnista ja opetuksesta.
- eop+pop kouluilla / luokanopettaja tai erityisopettaja, (eop on varh.k.alaista toimintaa silti).
- Hanke.
- Jokaisessa päiväkodissa on S2-vastuhenkilö, S2-opetusta voi antaa useampi henkilö kiertävä erityislastentarhanopettaja. Kiertävän veon vastuulla. Lastentarhan opettajat toimivat S2-lasten kanssa. Monikielisten lasten varhaiskasvatuksen koordinaattorit. Vaka-opet vastaavat S2-opetuksen suunnittelusta.
- Oman peruskoulun kiertävä opettaja
- Osa työaika varhaiskasvatuksen erityisopettajalla perushenkilöstö hoitaa Päiväkodin lastentarhan opettaja vastaa tehtävästä Ryhmän oma vaka ope S2-lapsia vähän, joten on myös ryhmävastuisena opettajana. Työaika vapautettu S2-ohjaukseen.
- S2-opetusta antaa varhaiskasvatuksen opettajat veon ja RoiReimari-ryhmän perehdyttämänä työntekijä osana posit.diskrim. hanketta.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja hoitaa opetusta varhaiskasvatuksen erityisopettaja konsultoi tarvittaessa vaka.opettajia varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultoi vaka.opettajia.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstö antaa S2-opetusta ja mm. kveo konsultoi/ohjaa heitä.
- Varhaiskasvatuksen opettaja päiväkodissa.
- Varhaiskasvatushenkilöstö huolehtii ryhmässään olevien s2-kielisten lasten käytännön opetuksesta.
- Veo + ryhmän henkilökunta.

TAULUKKO 8. S2-OPETUSTA JÄRJESTÄVIEN KUNTIEN S2-HENKILÖSTÖN NIMEKKEET

	Kaksikieliset kunnat (n = 17)	Suomenkieliset kunnat (n = 70)	Kaikki kunnat (n=90)
Suomi toisena kielenä varhaiskasvatuksen opettaja	35 % (6)	4 % (3)	10 %
Kieli- ja kulttuurikoordinaattori	53 % (1)	4 % (3)	4 %
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	6 % (6)	50 % (35)	46 %
Muu	65 % (11)	47 % (33)	49 %

Huom. S2-henkilökuntaa voi työskennellä samassa kunnassa useammalla eri tavalla.

Kysymyksen "muu"-vastausvaihtoehdon avoimet vastaukset olivat:

- Ei erillistä nimekettä (19)
- Kieliavustaja (2)
- Varhaiskasvatuksen kieli -ja kulttuuriopettaja (2)
- Kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen opettaja
- Läräre inom S2/R2.
- S2-yhdyshenkilö
- Varhaiskasvatuksen S2-opettaja

- Vastaava varhaiskasvatuksen opettaja, kieli- ja kulttuuriasiat
- Kieli- ja kulttuurikasvatuksesta vastaava varhaiskasvatuksen opettaja
- Monikulttuurisuusopettajat
- Monikielisten lasten varhaiskasvatuksen koordinaatio, koulutus ja konsultaatio > nimetty henkilöt
- S2-koordinaattori
- Suomi toisena kielenä -opettaja
- Varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettaja
- Varhaiskasvatuksen S2-opettaja

4.3 S2-opetusta tarvitsevien lasten määrät ja opetuksen tarve

Varhaiskasvatuksessa S2-opetusta tarvitsevien lasten määrät vaihtelivat kunnittain suuresti. Kaksikielisissä kunnissa S2-opetusta tarvitsevia lapsia osallistui kunnittain päiväkodeissa järjestettävään varhaiskasvatukseen 0–5 363 lasta, perhepäivähoitoon 0–130 lasta, avoimeen varhaiskasvatukseen 0–107 lasta ja muuhun varhaiskasvatustoimintaan 0–10 lasta. Vastaavat määrät suomenkielisissä kunnissa olivat päiväkotien osalta 0–327 lasta, perhepäivähoidossa 0–18 lasta, avoimessa varhaiskasvatuksessa 0–100 lasta ja muussa varhaiskasvatustoiminnassa 0–66 lasta.

Kaksikielisten kuntien vastaajista 42 prosenttia ja suomenkielisten kuntien vastaajista 19 prosenttia ilmoitti, että kunnassa olisi tarvetta järjestää varhaiskasvatuksessa nykyistä enemmän S2-opetusta. Kaksikielisten kuntien vastaajista 38 prosenttia ja suomenkielisten kuntien vastaajista 55 prosenttia ei nähnyt tarvetta nykyistä laajemmalle S2-opetukselle. Kaksikielisten kuntien osalta asiasta oli epävarma tai ei osannut vastata 21 prosenttia ja suomenkielisten kuntien osalta 26 prosenttia vastaajista. Kokonaisuudessaan kaikkien vastaajien kuntien osalta 22 prosenttia näki tarvetta S2-toiminnan laajentamiselle. Vastaavasti 61 prosenttia ei nähnyt tarvetta nykyistä laajemmalle S2-toiminnalle.

5 KUNNAN VARHAISKASVATUKSESSA JÄRJESTÄMÄ R2-OPETUS

5.1 Järjestetäänkö kunnassa R2-opetusta varhaiskasvatuksessa?

Kuntien R2-opetuksen tarkastelussa käytettiin samaa jakoa kaksi- ja suomenkielisiin kuntiin kuin edellä esitellyn S2-opetuksen osalta. Prosentuaaliset tulokset on esitetty taulukossa 9. Kaksikielisistä kunnista 33 prosenttia (8) ja suomenkielisistä kunnista 0,8 prosenttia (1) ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatuksessa R2-opetusta. Kokonaisuudessaan siis vajaa kuusi prosenttia kunnista ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatuksessa R2-opetusta. Lisäksi kuusi kaksikielistä kuntaa ja kymmenen suomenkielistä kuntaa ilmoitti suunnittelevansa S2-opetuksen järjestämistä varhaiskasvatuksessa tulevaisuudessa. Neljässä kaksikielisessä ja 87 suomenkielisessä kunnassa asiaa ei vastaajan mukaan ollut vielä linjattu.

TAULUKKO 9. R2-OPETUSTA VARHAISKASVATUKSESSA JÄRJESTÄVIEN KUNTIEN PROSENTUAALISET MÄÄRÄT

	Kaksikieliset kunnat	Suomenkieliset kunnat	Kaikki kunnat
Järjestää nyt	33 %	1 %	6 %
Suunnittelee järjestävänsä tulevaisuudessa	25 %	8 %	10 %

Syiksi sille, ettei kunnassa järjestetty R2-opetusta, ilmoitti kahdeksan kaksikielistä ja 122 suomenkielistä kuntaa sen, ettei kunnassa ole lapsia, jotka tarvitsisivat R2-opetusta. Lisäksi kaksi kaksikielistä ja 16 suomenkielistä kuntaa ilmoitti toiminnan puuttumisen syyksi sen, ettei kunnassa ole R2-opettajia, jotka opetusta voisivat antaa. Muita syitä R2-opetuksen puuttumiselle olivat seuraavat:

- Av ekonomiska orsaker kan inte lärare anställas för tillfället.
- Kommunen är svenskspråkig (2)
- Tarve on juuri syntynyt työperäisen maahanmuuton myötä.
- Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta ostetaan tarvittaessa muualta / tehdään yhteistyötä ruotsinkielisten kuntien kanssa / yhteistyötä isompien kuntien kanssa / yksityisten toimijoiden kanssa (10)

5.2 Miten kunta järjestää R2-opetusta varhaiskasvatuksessa?

Kunnilta kysyttiin myös sitä, miten he järjestävät varhaiskasvatuksessa R2-opetusta, minkä organisaation osana R2-opettajat työskentelevät ja mitä nimikkeitä heistä käytetään. Kaksikieliset kunnat ilmoittivat järjestävänsä R2-opetusta joko yksittäisille lapsille, pienryhmätoimintana, koko ryhmän toimintana tai konsultoiden. Suomenkielisten kuntien osalta ainoa kunta, jossa toimintaa vastausten perusteella järjestettiin, ei ilmoittanut toiminnan järjestämisen muotoa. Vastaukset on esitetty taulukossa 10.

TAULUKKO 10. MITEN KUNNAT, JOISSA R2-OPETUSTA JÄRJESTETÄÄN, SITÄ JÄRJESTÄVÄT?

	Kaksikieliset kunnat (n = 8)	Suomenkieliset kunnat (n = 1)	Kaikki kunnat (n = 9)
Yksittäiselle lapselle	63 % (5)	-	63 % (5)
Pienryhmätoimintana	63 % (5)	-	63 % (5)
Koko ryhmän toimintana	38 % (3)	-	38 % (3)
Muutoin	13 % (1)	-	13 % (1)

Huom. Toimintaa voidaan järjestää samassa kunnassa useammalla eri tavalla.

Kunnilta kysyttiin, työskenteleekö kunnan R2-henkilöstö osana päiväkodin henkilöstöä, kunnassa konsultoivana/kiertävänä henkilöstönä tai jollakin muulla tavalla. Vastaukset kuntaryhmittäin on esitetty taulukossa 11. ”Muutoin”-vastauksien yhteydessä mainittiin projektityö sekä normaali työskentely ryhmissä.

TAULUKKO 11. R2-OPETUSTA JÄRJESTÄVIEN KUNTIEN R2-OPETTAJIEN TYÖSKENTELYMUODOT

	Kaksikieliset kunnat (n = 8)	Suomenkieliset kunnat (n = 1)	Kaikki kunnat (n=9)
Osana päiväkodin henkilöstöä	50 % (4)	-	50 % (4)
Kunnassa konsultoivana/ kiertävänä erityisopettajana	63 % (5)	-	63 % (5)
Muutoin	25 % (2)	-	25 % (2)

Huom. S2-henkilökuntaa voi työskennellä samassa kunnassa useammalla eri tavalla.

R2-opetusta antavan henkilöstön nimekkeiksi ilmoitettiin yhden kunnan osalta ruotsi toisena kielenä varhaiskasvatuksen opettaja ja kahden kunnan osalta varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Viisi vastannutta kuntaa listasi muiksi käytetyiksi nimekkeiksi: Barnskötare som jobbar med hjälp av lärare, lärare inom småbarnspedagogik, lärare inom småbarnspedagogik som språkstöd, lärare R2, vastaava varhaiskasvatuksen opettaja, kieli- ja kulttuuriasiat.

5.3 R2-opetusta tarvitsevien lasten määrät ja opetuksen tarve

Kaksikielisissä kunnissa R2-opetusta tarvitsevia lapsia osallistui kunnittain päiväkodeissa järjestettävään varhaiskasvatukseen 0–160 lasta ja perhepäivähoitoon 0–9 lasta. Avoimeen varhaiskasvatukseen tai muuhun varhaiskasvatustoimintaan ei vastausten mukaan osallistunut yhtään R2-opetusta tarvitsevaa lasta. Suomenkielisten kuntien osalta päiväkodissa järjestettävään varhaiskasvatukseen osallistui 0–2 R2-opetusta tarvitsevaa lasta. Perhepäivähoitoon, avoimeen varhaiskasvatukseen tai muuhun varhaiskasvatustoimintaan ei suomenkielisten kuntien vastaajien mukaan osallistunut yhtään R2-opetusta tarvitsevaa lasta.

Kaksikielisten kuntien vastaajista 25 prosenttia ja suomenkielisten kuntien vastaajista nolla prosenttia ilmoitti, että kunnassa olisi tarvetta järjestää varhaiskasvatuksessa nykyistä

enemmän R2-opetusta. Kaksikielisten kuntien vastaajista 50 prosenttia ja suomenkielisten kuntien vastaajista 77 prosenttia ei nähnyt tarvetta nykyistä laajemmalle R2-opetukselle. Kaksikielisten kuntien osalta asiasta oli epävarma tai ei osannut vastata 25 prosenttia ja suomenkielisten kuntien osalta 22 prosenttia vastaajista.

6 VASTAAJIEN MUITA HUOMIOITA

Kyselyn loppuksi vastaajille tarjottiin mahdollisuutta täydentää strukturoituja vastauksia tai kertoa jotakin aiheen kannalta olennaista uutta tai lisätietoa. Alle on koottuna olennaisimpia ja yleisimpiä vastauksia.

- Meillä on tilapäisesti varhaiskasvatuksessa 2 lasta, joiden äidinkieli on englanti. He tulivat yllättäen meille toisesta kunnasta ja ovat sijoitettuna vanhempiensa kanssa paikalliseen terapia- ja perhepalvelukeskukseen. Päiväkodin kasvatushenkilöstö puhuu lapsille sekä englantia että suomea, rinnakkain. Mitään lisäresursseja emme ole saaneet. Päiväkodissa on kuitenkin myös VEO, jonka erityisosaamista käytetään tässä yllättävässä tilanteessa. Varhaiskasvatusopettajat ovat kielitaitoisia.
- Kunnassamme toiminut vastaanottokeskus lopetti toimintansa loppuvuodesta 2019. Tällöin loppui myös turvapaikkaa hakevien lasten varhaiskasvatuspalvelut. S2-opetusta saavat tällä hetkellä kuntapaikan saaneiden perheiden lapset sekä työn myötä maahan tulleiden vanhempien varhaiskasvatusikäiset lapset.
- Emme ole koskaan törmänneet paperittomien tai turvapaikkaa hakevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen.
- Kunnassa ei tilastoida järjestelmällisesti S2-opetusta saavia lapsia.
- R2-opetusta järjestetään tulevaisuudessa, jos on tarvetta. Mikäli lapsia on vain muutama, niin tuskin voimme palkata R2-opettajaa. R2-kieltä pitää tukea ryhmässä. Koulutuksessa pitäisi olla toisen kielen opettaminen. Suomenkielisellä auki kolme Kieku-vakanssia, joihin ei saada koulutettua henkilöä.
- Lapsilla on oikeus osallistua kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen, oliko paperittomia tai ei.
- Lähtökohtaisesti varhaiskasvatusta järjestetään turvapaikanhakijoille tai paperittomille, jos jokin toinen (vok, sosiaalitoimi, kehitysvammahuolto) viranomaistaho on yhteydessä asian suhteen.
- Vuoden 2015 jälkeen kunnassamme on seurattu valtakunnallista tilannetta paikallisesta tarpeesta varhaiskasvatustarpeiden kunnille säädetyillä velvoitteilla silmällä pitäen. Vuonna 2018 kunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ennakoivat suunnitelmat resurssien varaimiseksi mahdollisten turvapaikanhakijoiden/laittomasti maassa oleskelevien tarpeita silmällä pitäen on huomioitu kotoutumissuunnitelman mukaisesti. Lähivuosien tulevat tarpeet kohdentunevat pienimuotoisen työperäisen maahanmuuton vuoksi suomenkielisenä -opetukseen varhaiskasvatuksessa, ellei vuoden 2015 kaltainen tilanne uusiin.
- Kunnan suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa S2-opetus järjestetään toteuttamalla varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista kieli- ja kulttuuritietoista pedagogiikkaa. Sitä tukee 36 varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettajaa, jotka työskentelevät pedagogisena lisäresurssina lapsiryhmissä, joissa vieraskielisten lasten osuus on suuri (yli 40 %).
- Kunnassamme pieni sisäoppilaitos, jonka maahanmuuttajaopiskelijoilta tulevat lapset varhaiskasvatuksemme ryhmissä kuntamme kustantamana. Perheet kirjoilla muissa kunnissa. S2-satsauksiin kotikunnilta ei tule apua, vaan resurssin pitäisi löytyä meiltä opiskelupaikkakunnan järjestämänä. Opiskelijoiden lasten määrä kasvanut huomasti 1½ v aikana. Lähikaupungin (n. 30 km etäisyys) lapsetkin kustannettava, koska heillä tilapäisasunto opiston tiloissa. Koemme tämän tilanteen epäkohtana valtion tukijärjestelmissä.

Kysely kunnille koskien turvapaikkaa hakevien ja laittomasti maassa oleskelevien lasten (ns. paperittomat) varhaiskasvatukseen osallistumisesta sekä S2 ja R2 -opetuksesta varhaiskasvatuksessa

Saatekirje

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on seuraavat kirjaukset:

1. "Selvitetään, miten paperittomien ja turvapaikkaa hakevien lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu" sekä
2. " Laaditaan erillishjelma, jolla varmistetaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppimisen edellytykset ja turvataan koulutussiirtymät. Vahvistetaan suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2/R2) -opetusta varhaiskasvatuksessa velvoittavaksi ja panostetaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen koulutuksen nivelvaiheissa."

Näiden kirjauksen vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus toteuttavat Manner-Suomen kunnille yllä mainittujen asioiden taustatietoja kartoittavan kyselyn. Tässä kyselyssä mainituilla käsitteillä paperiton ja turvapaikanhakija/turvapaikkaa hakeva tarkoitetaan seuraavaa:

Paperiton on henkilö, joka elää Suomessa vailla laillista oleskeluoikeutta. Paperittoman oleskelu ei ole virallisesti viranomaisten tiedossa tai sallimaa. Paperittomaan maassa oleskeluun voi päätyä esimerkiksi sen jälkeen, kun on saanut kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen, viisumi tai oleskelulupa on umpeutunut tai henkilö ei ole hakenut lainkaan oleskelulupaa. Pelkkä passin tai muun henkilöllisyystodistuksen puuttuminen ei tee ihmisestä paperitonta. Turvapaikanhakijat eivät ole paperittomia, sillä heillä on lupa oleskella maassa.

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan ulkomaalaista, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty turvapaikka jostakin valtiosta. Pakolaisaseman saa Suomessa myös henkilö, joka otetaan Suomeen UNHCR:n esityksestä pakolaiskiintiössä. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle annetaan turvapaikka. Tämä kysely koskee paperittomien ohella nimenomaisesti turvapaikkaa hakevia lapsia, joiden hakuprosessi on siis vielä kesken. Kysely ei koske pakolaisaseman jo saaneita lapsia.

Kysely toteutetaan sekä suomen että ruotsin kielellä. Vastausaika päättyy 13.3.2020 klo 16.15.

Kiitos vastauksistanne!

1. Kunta ja vastaajan yhteystiedot

Kunta	<input type="text"/>
Vastaajan nimi	<input type="text"/>
Vastaajan sähköposti	<input type="text"/>
Vastaajan puhelinnumero	<input type="text"/>

A. Turvapaikanhakijat varhaiskasvatuksessa

2. Järjestääkö kuntanne varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille?

- Kyllä, kuinka monta lasta tämän toiminnan piirissä on
- Kyllä, edellyttäen että lapsi saa varhaiskasvatusta lastensuojelun avoimuuden tukitoimena. Kuinka monta lasta tämän toiminnan piirissä on
- Ei

3. Mistä syystä kuntanne ei järjestä varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Kunnassa ei ole turvapaikkaa hakevia lapsia
- Kunnassa on linjattu näin
- Muu syy, mikä?

4. Aikooko kuntanne tulevaisuudessa järjestää varhaiskasvatusta myös turvapaikkaa hakeville lapsille?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa, kunnassa ei ole vielä linjattu asiaa

5. Missä kuntanne järjestää varhaiskasvatusta turvapaikkaa hakeville lapsille? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Päiväkodissa
- Perhepäivähoidossa
- Avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa
- Vastaanottokeskuksessa
- Muualla tai muutoin, miten?

6. Kuinka laajasti (viikkotuntien määrä) varhaiskasvatusta on järjestetty turvapaikkaa hakeville lapsille?

Tieto voi perustua arvioon.

- alle 20 h 0–2 -vuotiaille
- 20 h tai enemmän 0–2 -vuotiaille
- alle 20 h 3–5 -vuotiaille
- 20 h tai enemmän 3–5 -vuotiaille
- esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena alle 20 h
- esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena 20 h tai enemmän
- minulla ei ole tietoa asiasta

7. Tarjotaanko kunnassanne turvapaikkaa hakeville lapsille tarvittaessa erillisjärjestelyillä kehityksen ja oppimisen tukea varhaiskasvatuksessa?

- Kyllä
- Ei

8. Kuvaa kunnan turvapaikkaa hakeville lapsille tarjoamat tukitoimet alla.

B. Laittomasti maassa oleskelevien lasten varhaiskasvatus (eli ns. paperittomat lapset varhaiskasvatuksessa)

9.

Järjestääkö kuntanne varhaiskasvatusta paperittomille lapsille?

- Kyllä, kuinka monta lasten tämän toiminnan piirissä on
- Kyllä, edellyttäen että lapsi saa varhaiskasvatusta lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Kuinka monta lasta tämän toiminnan piirissä on
- Ei

10. Mistä syistä kuntanne ei järjestä varhaiskasvatusta paperittomille lapsille? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Kunnassa ei ole paperittomia lapsia
- Kunnassa on linjattu näin
- Muu syy, mikä?

11. Aikooko kuntanne tulevaisuudessa järjestää kunnassanne varhaiskasvatusta myös paperittomille lapsille?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa, kunnassa ei ole vielä linjattu asiaa

12. Missä kuntanne järjestää varhaiskasvatusta paperittomille lapsille? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Päiväkodissa
- Perhepäivähoidossa
- Avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa
- Vastaanottokeskuksessa
- Muualla tai muutoin, miten?

13. Kuinka laajasti (viikkotuntien määrä) varhaiskasvatusta on järjestetty paperittomille lapsille? Tieto voi perustua arvioon.

- alle 20 h 0–2 -vuotiaille
- 20 h tai enemmän 0–2 -vuotiaille
- alle 20 h 3–5 -vuotiaille
- 20 h tai enemmän 3–5 -vuotiaille
- esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena alle 20 h
- esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena 20 h tai enemmän
- minulla ei ole tietoa asiasta

14. Tarjotaanko kunnassanne paperittomille lapsille tarvittaessa erillisjärjestelyillä kehityksen ja oppimisen tukea varhaiskasvatuksessa?

Kyllä

Ei

15. Kuvaa kunnan paperittomille lapsille tarjoamat tukitoimet alla.

C. S2 -opetus varhaiskasvatuksessa

16. Järjestetäänkö kunnassanne suomi toisena (S2) kielenä -opetusta varhaiskasvatuksessa

Kyllä

Ei

17. Aiotteko tulevaisuudessa järjestää kunnassanne S2 -opetusta?

Kyllä

Ei

Kunnassa ei ole linjattu asiaa

**18. Mistä syistä kunnassanne ei järjestetä S2 -opetusta varhaiskasvatuksessa?
Voitte valita useamman vaihtoehdon.**

- Kunnassa ei ole sellaisia lapsia, jotka tarvitsevat S2-opetusta
- Kunnassa ei ole S2-opettajia
- Muu syy, mikä?

**19. Miten järjestätte suomi toisena kielenä (S2) -opetusta?
Voitte valita useamman vaihtoehdon.**

- Yksittäiselle lapselle
- Pienryhmätoimintana
- Koko lapsiryhmän toimintana
- Muutoin, miten?

20. Työskenteleekö kunnassanne suomi toisena (S2) kielenä -henkilöstö (voitte valita useamman vaihtoehdon):

- Osana päiväkodin henkilöstöä
- Kunnassa konsultoivana/kiertävänä henkilöstönä
- Muutoin, miten?

21. Mitä nimikkeitä käytätte kunnassanne suomi toisena kielenä -henkilöstöstä (voitte valita useamman vaihtoehdon):

- suomi toisena kielenä varhaiskasvatuksen opettaja
- kieli- ja kulttuurikoordinaattori
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- muu, mikä?

22. Kuinka monta suomi toisena kielenä -opetusta tarvitsevaa lasta osallistuu kunnassanne:

- päiväkotitoimintaan?
- perhepäivähoitoon?
- avoimeen varhaiskasvatukseen ml. kerhot?
- muuhun varhaiskasvatustoimintaan, mihin?

23. Onko kunnassanne tarvetta järjestää nykyistä enemmän suomi toisena kielenä-opetusta?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

D. R2 -opetus varhaiskasvatuksessa

24. Järjestetäänkö kunnassanne ruotsi toisena (R2) kielenä -opetusta varhaiskasvatuksessa

- Kyllä
- Ei

25. Aiottako tulevaisuudessa järjestää kunnassanne R2 -opetusta?

- Kyllä
- Ei
- Kunnassa ei ole linjattu asiaa

26. Mistä syistä kunnassanne ei järjestetä R2 –opetusta varhaiskasvatuksessa?

Kunnassa ei ole sellaisia lapsia, jotka tarvitsevat R2-opetusta

Kunnassa ei ole R2-opettajia

Muu syy, mikä?

27. Miten järjestätte ruotsi toisena kielenä (R2) –opetusta?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

Yksittäiselle lapselle

Pienryhmätoimintana

Koko lapsiryhmän toimintana

Muutoin, miten?

28. Työskenteleekö kunnassanne ruotsi toisena (R2) kielenä -henkilöstö (voitte valita useamman vaihtoehdon):

Osana päiväkodin henkilöstöä

Kunnassa konsultoivana/kiertävänä henkilöstönä

Muutoin, miten?

29. Mitä nimikkeitä käytätte kunnassanne ruotsi toisena kielenä -henkilöstöstä (voitte valita useamman vaihtoehdon):

ruotsi toisena kielenä varhaiskasvatuksen opettaja

kieli- ja kulttuurikoordinaattori

varhaiskasvatuksen erityisopettaja

varhaiskasvatuksen erityisopettaja

muu, mikä?

30. Kuinka monta ruotsi toisena kielenä -opetusta tarvitsevaa lasta osallistuu kunnassanne

- päiväkotitoimintaan?
- perhepäivähoitoon?
- avoimeen varhaiskasvatukseen ml. kerhot?
- muuhun varhaiskasvatustoimintaan, mihin?

31. Onko kunnassanne tarvetta järjestää nykyistä enemmän ruotsi toisena kielenä-opetusta?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

32. Mikäli haluatte täydentää edellisiä vastauksianne tai sanoa jotakin muuta, voitte kirjoittaa sen alle.

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-6713-7
ISSN 1798-8926